

EXPERTS BIJ UITGEVERIJ DEVIANT OVER DE
IMPACT VAN HET AFSTANDSONDERWIJS IN 2020

Wijze lessen die een educatieve uitgeverij trekt uit de coronacrisis

Afstandsonderwijs, een term die het afgelopen jaar vaste grond onder zijn voeten heeft gekregen op het continent dat onderwijs heet. Een direct gevolg van de coronacrisis: voor velen een noodzakelijk kwaad, voor sommigen juist een vat vol mogelijkheden. Zo ook voor Uitgeverij Deviant, een educatieve uitgeverij in Amersfoort die altijd op zoek is naar vernieuwing en verbetering van het onderwijs. Welke kansen zag zij ten tijde van deze pandemie? En welke onderliggende problemen en uitdagingen lagen ten grondslag aan die kansen? Een artikel over de wijze lessen die een educatieve uitgeverij trekt uit crisistijd. **BAS WOLTERS**

LANDELIJKE SCHOOLSLUITING

Maandag 16 maart, de dag waarop het kabinet een landelijke schoolsluiting afkondigde. Een rigoureuus besluit, want de ontwrichtende gevolgen voor het onderwijs én de levens van studenten zouden enorm zijn. Maar ook een duidelijk en noodzakelijk besluit omdat de besmettingen opliepen en de zorg onder enorme druk kwam te staan. De nieuwe situatie bracht echter ook veel onzekerheden met zich mee. »

Studente Elodie met mondkapje

Want hoe moest het onderwijs nu voortgaan? Hoe konden lessen nu doorgang vinden en docenten en studenten met elkaar in contact blijven?

Om toch zo veel mogelijk lessen door te laten gaan, gingen docenten lesgeven op afstand. De term 'afstandsonderwijs' heeft de afgelopen jaren ogenschijnlijk doelloos gedobberd voor de kust van het continent dat onderwijs heet; echt aanleggen kon hij niet. Afstandsonderwijs bleef immers slechts een kleine rol spelen in het grote geheel. Ten tijde van de schoolsluiting werkten educatieve uitgeve-

ONLINE METHODES KUNNEN DE DOCENT EN HET MENSELIJKE CONTACT NOOIT VERVANGEN

rijen achter de schermen hard aan de ontwikkeling van online onderwijsmethodes. Zo ook Uitgeverij Deviant, die al vóór de coronacrisis een compleet online methodeplatform voor het mbo klaar had: Studiereader.

EEN PERFECTE KANS

Dat was een van de redenen dat die twijfel voor de gevolgen van de schoolsluiting zich geen meester maakte van Jelle Pol, directeur en eigenaar van Uitgeverij Deviant. Integendeel: 'Dit was voor ons dé kans om het onderwijs te helpen. We hebben Studiereader af, het is volwaardig, er zitten goede methodes in.' Het online platform, dat mbo-methodes bevat voor Nederlands, rekenen, Engels, Duits en burgerschap, was het perfecte middel om de druk op de schou-

ders van de docenten te verlichten. Want die druk was er, zag Ruud van den Belt, Uitgever Nederlands: 'Docenten moesten enorm schakelen: ze zagen collega's uitvallen, ze zagen studenten uitvallen, ze zagen dat hun lessen minder goed georganiseerd waren en te organiseren waren.' Dat deed de uitgeverij besluiten om kosteloos licenties voor Studiereader aan te bieden aan alle scholen in Nederland. Al dagen voor de schoolsluiting was aangekondigd, werd actie ondernomen. Uitgeverij Deviant deelde ruim 150.000 licenties uit, geldig tot aan het einde van schooljaar 2019-2020.

DUIDELIJKHEID EN DANKBAARHEID

Voor docenten was de nood hoog en de tijd kort om online lesgeven onder de knie te krijgen. Om docenten een vlotte start met Studiereader te bieden, gaf de uitgeverij al in de eerste weken na de schoolsluiting online voorlichtingen en trainingen in het gebruik van het methodeplatform. Hiermee ondervangde ze de behoefte aan duidelijkheid en structuur. Duidelijkheid zit ook in het gebruik van Studiereader zelf, zegt Jan Altevogt, die als Uitgever Digitaal eindverantwoordelijke is voor de ontwikkeling van het online platform: 'Door een uitgebreide testfase in voorgaande schooljaren sloot Studiereader al goed aan bij de behoeftes van docenten en studenten. Tijdens de schoolsluiting hebben we aan de hand van de feedback van docenten kleine aanpassingen gedaan, maar onze visie veranderde niet wezenlijk.' Het aanbieden van kosteloze licenties en online voorlichtingen bleken goede zetten, die tot veel positieve reacties van docenten leidden. Mariska Wiersma, hoofd van de afdeling Voorlichting en Verkoop, zag vooral dankbaarheid,

'Niet alleen omdat het kosteloos was, maar vooral ook omdat we het goed geregeld hadden. Studiereader stond er gewoon, docenten konden ermee aan de slag.'

DE ROEP OM DE DOCENT

Studiereader mocht dan veel problemen opvangen, het is zeker geen medicijn dat alle ziektes van het onderwijs kan genezen. 'Het is mooi dat we in de vraag van de docenten konden voorzien, maar we hebben Studiereader nooit als platform voor volledig digitale lesmethodes ontwikkeld', zegt Altevogt. 'We hebben het ontwikkeld als digitale variant van onze lesmethodes in boekvorm, waarbij de docent de leiding heeft en het klaslokaal de setting is.' En juist de roep om contact met de docent bleek in de loop van de crisis bij studenten enorm. De behoefte van studenten om hun docent aan zijn mouw te trekken is nu, na zo'n acht maanden van diffuus onderwijs, het grootst. Dat beseft ook uitgeefdirecteur Rieke Wynia: 'De kracht van goed onderwijs is de interactie tussen docenten en studenten en tussen studenten onderling. Bovendien is de school een ontmoetingsplek waar je kunt groeien en ontdekken. De online wereld is op geen enkele manier een volwaardige vervanger van die persoonlijke wereld op school.'

De online methodes van Uitgeverij Deviant kunnen de docent en het menselijke contact dus nooit vervangen, ziet ook Wiersma: 'De didactiek die bij onze methodes hoort, is inclusief docent. Docenten zijn keihard nodig. Daarnaast is niemand docent geworden om via een beeldscherm les te geven.' Door de voordelen van Studiereader kan de docent wel meer aandacht geven aan de persoonlijke begeleiding van studenten. Zo neemt het platform docenten veel nakijkwerk uit handen. Het grootste

Het interview voor dit artikel vond online plaats met experts bij Uitgeverij Deviant. Van linksboven met de klok mee: Jelle Pol (Directeur-eigenaar), Rieke Wynia (Uitgeefdirecteur), Ruud van den Belt (Uitgever Nederlands), Jan Altevogt (Uitgever Digitaal) - In het kleine kader Mariska Wiersma (Uitgever Engels en Duits, Hoofd Voorlichting en Verkoop)

pluspunt voor de docenten is volgens Altevogt het docentenportaal, waarmee ze 'digitaal inzicht hebben in de voortgang en resultaten, en studenten op die manier gemakkelijk kunnen bijsturen.' Ook biedt Studiereader studenten de mogelijkheid om contact te zoeken. 'De methodes in Studiereader zijn geen invuloefening,' aldus Wiersma, 'maar complete lesmethodes. Er zitten heel veel open vragen in, studenten kunnen feedback krijgen en mensen uitnodigen om feedback te geven.' Daarbij staat nog wel een aantal vragen open. Want hoe betrek je studenten het best bij een online les en wat kun je doen om ook online echt contact te hebben en interactie aan te moedigen? Vragen die voortkomen uit crisistijd en waarop Uitgeverij Deviant antwoorden heeft, maar waarbij de technische oplossingen nog verder worden uitgedacht.

EIGENAARSCHAP EN BETEKENISVOL ONDERWIJS

De coronacrisis, en specifiek het gebrek aan contact, legt nog een andere uitdaging van afstandsonderwijs bloot: de zelfstandigheid van de studenten. De schoolsluiting dwong

studenten om meer eigenaarschap over hun eigen leerproces te nemen. Al eerder is gebleken dat dit een positieve werking heeft op de ontwikkeling van studenten, mits het op een juiste manier wordt gestimuleerd. Volgens Wynia moeten educatieve uitgeverijen hier in hun lesmethodes extra aandacht aan besteden. Want er kan nog veel worden verbeterd: 'Leerdoelen aanbieden is een sleutel, maar daarmee houdt eigenaarschap niet op. Het gaat ook om het achterhalen van wat je hebt geleerd, bijvoorbeeld door zelf opdrachten na te kijken, maar ook door toetsing in te zetten als leer- en oefenstrategie. Wij kunnen structureel exit-tickets in de lesstof implementeren, zodat studenten steeds kunnen nagaan of ze alles begrijpen en de docent hier ook direct inzicht in krijgt.'

Vast staat wel dat lessen betekenisvol moeten zijn, of docenten ze nu in de klas of op afstand geven. Door de coronacrisis zijn we tot inzicht gekomen dat het dagelijkse leven zoals we dat kennen niet zo vanzelfsprekend is als we dachten en dat het een groot goed is. In dat licht is ook het belang van een betekenisvolle context extra onder de aandacht

gekomen. Opdrachten die in een context staan die refereert aan het inlevingsvermogen van studenten, zorgen voor meer herkenning en motivatie bij die studenten. En die motivatie leidt weer tot meer eigenaarschap.

EEN TOEKOMSTIGE WISSELWERKING

Het is een tweedeling die de toekomst van het onderwijs vormt: een wisselwerking van digitaal en fysiek onderwijs, waarbij de voordelen van beide vormen worden gecombineerd en er meer naar de individuele student kan worden gekeken. 'Dan heb je het beste van twee werelden', aldus Wynia. 'Offline lessen blijven belangrijk, maar de voordelen van onze digitale leerlijn vormen een meerwaarde voor het onderwijs. Combineer je die digitale meerwaarde met de meerwaarde van het boek en bij voorkeur ook contact in een fysiek klaslokaal, dan kan een docent zijn vak uitoefenen en kunnen studenten hun lessen volgen op een manier die voor hen het meeste leereffect en leerplezier oplevert.'

Wanneer die wisselwerking haar ultieme vorm zal krijgen, is onzeker. Door de aanhoudende coronacrisis blijft het toekomstbeeld troebel. Helder is wel dat het afstands-onderwijs noodgedwongen een vlucht heeft gemaakt. Het heeft zijn sloep verlaten en vaste grond onder zijn voeten gekregen. Het continent dat onderwijs heet mag dan vele hobbelijke wegen kennen, Studiereader heeft het afstands-onderwijs goed uitgerust met middelen om zich er definitief te vestigen. ■

DE AUTEUR IS TEKSTSCHRIJVER BIJ UITGEVERIJ DEVIANT

Voor vragen kunt u mailen naar voorlichting@uitgeverij-deviant.nl